

Raptors and Owls of Georgia. L. Gavashelishvili, Z. Javakhishvili & R. Antonia Galvez 2005. GCCW, Tblisi. ISBN 99940-771-8-X. 128 pp. Prijs €22,-.

Georgië is met 70 000 km² ongeveer twee keer zo groot als Nederland. Van de meer dan 360 waargenomen vogelsoorten zijn er vier endemisch waardoor Georgië behoort tot een van de drie *Endemic Bird Areas* van Europa. Vanwege de ligging langs de oostkust van de Zwarte Zee maakt Georgië onderdeel uit van een belangrijke trekroute van roofvogels, die vanuit Rusland en omliggende landen naar het Midden-Oosten en Afrika vliegen. Dit boek is een herziene versie van de in 2002 verschenen uitgave *Raptors of Georgia*. Lexo Gavashelishvili en Zura Javakhishvili, beiden werkzaam bij de *Georgian Center for the conservation of Wildlife*, hebben (ondersteund door *Birdlife International*) deze editie uitgebreid met vier soorten roofvogels en alle acht voorkomende uilensoorten. De 447 tekeningen, over het geheel genomen van prima kwaliteit, zijn gemaakt door Rafael Galvez. Het inleidende hoofdstuk behandelt onderwerpen als classificatie, trek, bescherming en monitoring. Ook het thema Georgië als vakantieland voor vogelaars wordt belicht. Voor elk nationaal park of natuurreserveaat is in een tabel weergegeven wat de locale status is van elke soort en of het gaat om een wintergast, broedvogel of een dwaalgast. Alle 45 soorten worden in twee pagina's beschreven en de ruime aanwezigheid van ordelijk weergegeven vliegbeelden geeft deze gids een rustige lay-out. Per soort wordt in de tekst verder ingegaan op gedrag, te verwarren soorten, habitat, status en broedbiologie. De heldere en bondige teksten zijn in twee talen opgesteld, engels en georgisch. Daarmee is deze veldgids niet alleen door buitenlandse vogelliefhebbers te gebruiken maar draagt ook bij aan nationaal onderzoek en bescherming van roofvogels en uilen. En dat is niet overbodig in een land waar alleen al in de provincies Achara en Guria jaarlijks meer dan 3000 roofvogels worden geschoten. De komende tijd blijft het niet stil op gebied van vogels en Georgië. Niet minder dan vier boeken zullen nog voor de zomer van 2006 verschijnen. - *Joost van Bruggen*

Fugler og Fuglafolk på Utsira. B. O. Tveit, G. Mobakken & O. Bryne 2004. Utsira Fuglestasjon, Utsira. ISBN 82-9969-670-4. 248 pp. Prijs: NOK. 349,-

Trækfugle på Christiansø 1976-2001. M. Lausten & P. Lyngs 2004. Christiansø Naturvidenskabelige Feltstation, Gudhjem. 176 pp. Prijs: c. €20,-.

Deze twee boeken beschrijven het voorkomen van (trek)vogels op twee Scandinavische eilanden, het Noorse Utsira en het Deense Christiansø. Het zijn relatief geïsoleerd gelegen eilandjes in respectievelijk de Noord- en de Oostzee, waar onderzoek wordt gedaan aan noordelijke soorten die we in Nederland ook goed kennen. De beide boeken zijn vanuit verschillende uitgangspunten geschreven. Het boek over Utsira geeft een overzicht van alle op het eiland vastgestelde soorten, en het Deense boek richt zich vooral op trekvogels. Ook zijn de boeken volkomen anders uitgevoerd, een gevolg van het verschil in doelgroep. Utsira wordt vooral bezocht door vogelaars op zoek naar zeldzaamheden en dit speelt op Christiansø duidelijk minder.

Wat zeldzaamheden betreft doet Utsira nauwelijks onder voor hotspots zoals Helgoland of Fair Isle. Het Utsira-boek leunt dan ook zwaar op de menselijke component (vogelaars). Zo neemt de ornithologische geschiedenis van het eiland 50 bladzijden in beslag. Vooral de 'avonturen' van vogelaars door de jaren heen worden hier behandeld. Daarnaast worden de beste plekken (en de bijbehorende strategie om zeldzaamheden te vinden) behandeld in 10 pagina's. Ruim de helft van het boek bestaat uit een avifaunistisch overzicht. Utsira werd in de loop der jaren met wisselende intensiteit bezocht en onderzocht door onderzoekers/vogelaars, waardoor de gegevens meer anekdotisch van karakter zijn. Toch is het zeer interessant om te lezen over *falls* van meer dan 55 000 Koperwieken (6 oktober 1978), 50 000 Kramsvogels (13 oktober 1975) of 400 Winterkoningen op 4 oktober 1992, terwijl deze laatste soort niet eens op het eiland broedt! De extreme zeldzaamheid van Gaaien (slechts enkele waarnemingen) is dan weer opmerkelijk te noemen.

Het boek over Christiansø is vooral een gedetailleerde analyse van 26 jaar ringonderzoek (7-8 maanden per jaar), waarin c. 600 000 vogels werden geringd en c. 2500 werden teruggevangen. Door middel van vele figuren worden fenologie (vaak nog uitgesplitst naar leeftijd en geslacht) en ringterugmeldingen (door middel van stippenkaarten) verduidelijkt. Ook hier komt de ornithologische historie ter sprake, maar dat gebeurt in enkele pagina's.

Al dit onderzoek komt voor Utsira uit op een soortenlijst van 313, en voor Christiansø op 296 soorten. Dit verschil wordt verklaard doordat er op het Noorse eiland verscheidene Amerikaanse dwaalgasten zijn waargenomen en omdat het dichtter bij het vasteland ligt en daarom meer broedvogels heeft. Wat dit laatste betreft beschikken beide eilanden natuurlijk over een relatief 'arme' eilandavifauna, maar met aansprekende broedvogels zoals Papegaaiduiker (alleen Utsira), Alk en Zwarte Zeekoet (beide eilanden)

Het Noorse boek ziet er prachtig uit, met vele

kleurenfoto's van zowel vogels als vogelaars. Het boek over Christiansø is duidelijk soberder qua uitvoering, met een aantal zwartwitfoto's. Beide boeken zijn geschreven in de landstalen, maar het Deense beschikt over een Engelstalige samenvatting en bijschriften bij de figuren terwijl in het Noorse de meest gebruikte termen in het Engels worden vertaald. Afgaande op deze publicaties zijn zowel Utsira als Christiansø spannende vogeleilanden die de moeite van een bezoek meer dan waard zijn en dan vooral in voor- en najaar. - *Gert Ottens*

OPROEP

Blauwe Kiekendieven met kleurringen

Begin jaren negentig van de vorige eeuw broedden er nog meer dan 100 paren Blauwe Kiekendieven in het Waddengebied; nu is dat aantal gereduceerd tot ongeveer 50. Opmerkelijk daarbij is dat de trends per eiland verschillen. Van Schiermonnikoog wordt afname gemeld bij toename van de Bruine Kiekendief. De laatste jaren lijkt het aantal echter te stabiliseren op 6-10 paren. Op Ameland (ooit 25 paren) valt de enorme afname samen met die van andere muizeneters, Velduil en Torenvalk. Maar ook hier is de stand alweer een aantal jaar stabiel rond vijf paren. Terschelling, waar de Blauwe Kiekendief net als op Ameland al vanaf de jaren veertig broedt, laat een voortdurende afname zien die tot dit jaar doorgaat (max. 49 paren in 1994; nu 15-20). Op Vlieland is de soort inmiddels geen jaarlijkse broedvogel meer. En op Texel, waar de soort zich pas in 1978 vestigde, is na een lichte afname het aantal sinds 2000 stabiel (21 territoria). Daar lijkt de situatie dus het gunstigst.

In 2004 is op Texel, Terschelling en Ameland door Sovon Vogelonderzoek Nederland in opdracht van o.a. Vogelbescherming Nederland onderzoek gestart om uit te vinden wat de belangrijkste oorzaken zijn achter de ontwikkelingen bij Blauwe Kiekendieven op de Waddeneilanden. Gekeken is naar reproductiesucces en voedselkeuze. Naast een verminderde reproductie, mogelijk als gevolg van veranderingen in prooidieraantallen (o.a. Konijn en Fazant), lijkt er meer aan de hand te zijn. Zo wijst een analyse van ringterugmeldingen

van dood gevonden vogels in de broedtijd op verschillen in plaatstrouw tussen de eilanden. Als nestjong geringde vogels op Terschelling werden weinig van het eiland zelf teruggemeld, terwijl op Texel en Ameland bijna alleen 'lokale' vogels werden teruggevonden.

Om hierover meer te weten te komen is het onderzoek in 2005 uitgebreid met een meerjarig project, waarbij de nestjongen (c. 80) op alle eilanden worden gekleurringd. Wij vragen u hierop te letten. De vogels dragen rechts een ring van het Vogeltrekstation en links een kleurring. Op de kleurring staat een code bestaande uit een letter en een cijfer, van elkaar gescheiden door een korte verticale streep (bar). Meestal komen we Blauwe Kiekendieven jagend tegen, dus zal het moeilijk zijn de ringen af te lezen. Maar bij het jagen worden de poten vaak gestrekt. Om dan in elk geval de herkomst te kunnen bepalen, hebben we voor elk eiland een andere kleur gebruikt: Texel wit, Vlieland groen (niet gebruikt in 2005), Terschelling geel, Ameland zwart en Schiermonnikoog rood. Daardoor leveren ook niet (compleet) afgelezen ringen toch waardevolle waarnemingen op.

Waarnemingen, voorzien van gegevens zoals datum, plaats (lieft met coördinaten), leeftijd, geslacht, activiteit, etc. kunt u sturen naar Lieuwe Dijkse: lieuwe.dijkse@sovon.nl of Fonteinsweg 9, 1797 RK Den Hoorn (Texel). U wordt dan uiteraard door ons geïnformeerd over de herkomst van het dier.

Lieuwe Dijkse, Peter de Boer en Olaf Klaassen

Let op: Nieuwe inhoudsopgave 2004

Een nieuwe versie van de inhoudsopgave 2004 is in het midden van dit nummer ingeniet, om inbinden te vergemakkelijken. In het vorige nummer was dit aan het eind van het nummer opgenomen. Onze excuses.
De redactie